

ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

ΚΕΙΜΕΝΟ-ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ:
Ελένη Παπόγλου, Παιδαγωγός

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

Το Α.Ο. είναι η ανατολικότερη από τις τρεις χερσονήσους της Χαλκιδικής, που εκτείνονται στενόμακρες και ἰσοξές προς το Αιγαίο πέλαγος: δυτικά η Κασσάνδρα, στη μέση η Σιθωνία και ανατολικά το Άθως. Το Α.Ο. βρίσκεται μεταξύ του Σιγγητικού Κόλπου και του Θρακικού Πελάγους και έχει μήκος περίπου 43 χλμ, πλάτος 8-10 χλμ, έκταση 360 περίπου τ.χλμ, και μήκος ακτών που φθάνει τα 115 χλμ.

Η επέκταση της χερσονήσου είναι οφιοειδής και η διαμόρφωσή της από ψηλά μοιάζει με ψαροκόκκαλο. Στην αρχή, βόρεια, το έδαφος παρουσιάζει μικρές πεδιάδες και χαμηλούς ἰοφίσκους. Καθώς όμως προχωρεί νότια σχηματίζεται ένα πῆθος από κορυφές που σιγά σιγά γίνονται πιο ψηλές για να καταλήξουν στο γυμνό και απότομο όρος Άθως, που ξεπερνά τα 2.000 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας. Το απότομο των ακτών της χερσονήσου συνετέλεσε στην διαμόρφωση πολυάριθμων ακρωτηρίων και κοιλίσκων.

ΜΥΘΟΛΟΓΙΑ - ΙΣΤΟΡΙΑ

Γύρω από την ονομασία και την παλαιότερη ιστορία του Όρους υπάρχουν πολλοί και διάφοροι θρύλοι και παραδόσεις. Οι αρχαίοι ονόμαζαν την χερσόνησο «Ακτή». Το όνομα Άθως (λήξη σίγουρα προελληνική) ανήκε σε κάποιο θρακιώτη γίγαντα που κατά μια εκδοχή έριξε όλο αυτό το πέτρινο όγκο εναντίον του θεού Ποσειδώνα σε μία σύγκρουση κατά την αρχαιότητα μεταξύ θεών και γιγάντων ή κατά μία άλλη παράδοση ο Ποσειδώνας νικητής έθαψε κάτω από το μεγάλο βράχο τον επαναστάτη γίγαντα.

Η ιστορία του Άθω παραμένει σκοτεινή κατά τους πρώτους αιώνες. Οι πηγές μιλάνε για διάφορα "πολίσιμα" - κωμοπόλεις - που υπήρχαν εδώ όπως Σάνη, Θύσσοι, Κήεωναί, Δίον, Ολόφυξος, Ακρόθωοι, Απολλωνία, των οποίων όμως δεν έχει καθοριστεί η ακριβής θέση τους.

Στον στενό λαιμό, που σχηματίζεται στην αρχή της χερσονήσου, ο Ξέρξης προσπάθησε να δημιουργήσει διώρυγα, ενώνοντας τον Στυμωνικό με τον Σιγγητικό κόλπο, για να περάσει τα πλοία του, κατά την εκστρατεία του εναντίον της Ελλάδος (481 π.Χ), θυμούμενος την καταστροφή που είχε υποστεί χρόνια πριν (492π.Χ), όταν με τον Μαρδόνιο, προσπάθησε να διαπλεύσει την χερσόνησο. Σήμερα, ίχνη της διώρυγας, σώζονται μεταξύ των χωριών Ν.Ρόδα και Ουρανούπολη.

Ο ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

Μοναχισμός είναι η απάρνηση των εγκοσμίων κι ο περιορισμός του ανθρώπου σε ερημικά μέρη για την σωτηρία της ψυχής του και την, κατά το δυνατό, ένωσή του με το Θεό. Στον Χριστιανισμό εμφανίστηκε από τις αρχές του 4ου αιώνα μ.Χ. ως μια αντίδραση στην κοινωνική διαφθορά της εποχής εκείνης.

Τα ιδανικά του μοναχικού βίου, αυτά στα οποία δίδει ισόβιο όρκο ο κάθε μοναχός, είναι η παρθενία, η ακτημοσύνη και

η υπακοή, τα οποία κατορθώνονται με συνεχή σωματική και ψυχική άσκηση και εξ ολοκλήρου αφοσίωση στο Θεό.

Τα πρώτα μοναστικά κέντρα δημιουργήθηκαν στην Αίγυπτο, Συρία, Μ.Ασία και αργότερα στην Παλαιστίνη και την Κων/πολη. Απ' όλη αυτά σώζονται σήμερα μόνο μερικά μοναστήρια με πολύ λίγους μοναχούς. Μόνο στον Άθω επέζησε μέχρι σήμερα ένα μεγάλο μοναστικό κέντρο που αποτέλεσε και αποτελεί ακόμη την Ακρόπολη της Ορθοδοξίας. Είναι το μοναδικό μοναστικό κέντρο του οποίου η ιστορία παρουσιάζεται συνεχής και αδιάσπαστη για περισσότερα από χίλια χρόνια.

Σύμφωνα με μία παράδοση η Θεοτόκος με τον Ευαγγελιστή Ιωάννη, παραπήνοντας στον Άθω, όταν πήγαιναν να επισκεφθούν το Λάζαρο στην Κύπρο, αποβιβάστηκαν, ύστερα από φοβερή θαλασσοταραχή, στο χώρο όπου βρίσκεται σήμερα η μονή Ιβήρων. Εκεί η Παναγία σταμάτησε για λίγο και, θαυμάζοντας το ωραίο τοπίο, ζήτησε από τον Υιό της να της παραχωρήσει όλο το Όρος ως δώρο, παρόλο που οι κάτοικοί του, τότε, λάτρευαν τα είδωλα. Τότε ακούστηκε μια φωνή που έλεγε «Έστω ο τόπος αυτός κλήρος σας και περιβόλαιον σον και παράδεισος, έτι δε και λιμήν σωτήριος των θελόντων σωθήναι». Έτσι καθιερώθηκε το Αγ. Όρος σαν «κλήρος και περιβόλι» της Παναγίας.

Από τους πρώτους κίθλας βυζαντινούς χρόνους συγκέντρωσε πολλούς μοναχούς και γι' αυτό ονομάστηκε όλη η χερσόνησος Άγιο Όρος, αρχικά από τον λαό και αργότερα επίσημα από το κράτος με ιδιαίτερο χρυσόβουλο του αυτοκράτορα Κων/νου Β΄ του Μονομάχου στα μέσα του 11ου αιώνα.

Άγνωστος παραμένει ο χρόνος της πρώτης εγκατάστασης μοναχών στον Άθω καθώς επίσης και της διαδόσεως και αναπτύξεως εδώ της μοναχικής ζωής. Οι υπάρχουσες πληροφορίες, ειδικά για εποχές πριν τον 9ο αιώνα, όχι μόνο είναι λίγες και σποραδικές, αλλά τις περισσότερες φορές βασίζονται σε θρύλους και παραδόσεις.

Πριν από τον 7ο αιω. καμία μαρτυρία δεν επιβεβαιώνει την παρουσία μοναχών στον Άθω. Με την κατάκτηση όμως από τους Άραβες, τον 7ο αιω., της Παλαιστίνης και της Αιγύπτου και ειδικότερα της ερήμου του Σινά, όπου και πρωτοεμφανίσθηκε ο μοναχισμός, κύματα μοναχών φαίνεται πως κινήθηκαν προς το Όρος.

Η αρχή και η επέκταση του αθωνικού μοναχισμού εκτός από γενικά, θρησκευτικά, αίτια οφείλεται και στους εξής ιστορικούς λόγους:

▶ στην διάλυση των κωμοπόλεων που βρίσκονταν στο Όρος, με αποτέλεσμα να μείνει ο τόπος έρημος και κατάληπτος για μοναχισμό,

▶ στην εμφάνιση των Αράβων στις ανατολικές κυρίως χώρες, με αποτέλεσμα

την διάλυση των μεγάλων μοναστικών κέντρων που υπήρχαν σ' αυτές,

▶ στην πολεμική στάση των αυτοκρατόρων του Βυζαντίου και των κατοίκων της πρωτεύουσας, ιδιαίτερα την περίοδο της εικονομαχίας, έναντι της μοναχικής ζωής.

Το Α.Ο. μπαίνει επίσημα στην Ιστορία, ως μοναστικό κέντρο, από τον 9ο αιω. Στην σύνοδο που συγκάλεσε το 843 μ.Χ. η αυτοκράτειρα Θεοδώρα, για την αποκατάσταση των εικόνων, συμμετείχαν και αγιορείτες μοναχοί.

Κύριος ιδρυτής του κοινοβιακού μοναχισμού στο Όρος είναι ο φίλος και εξομολογητής του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά, όσιος Αθανάσιος Αθωνίτης (925-1003), που θεμελίωσε πριν από χίλια χρόνια περίπου (963) την περίφημη μονή της

Μεγίστης Λαύρας.

Έτσι οι ξυήλινες καλύβες αντικαταστάθηκαν από μεγάλα πέτρινα κτίρια και ο ερημικός βίος από μια ομαδική, οργανωμένη ζωή.

Το Α΄ τυπικό του Αγίου Όρους (971/2 μ.Χ.) καθορίστηκε από τις αποφάσεις του Ιωάννη Τσιμισκή και εξακολουθεί να ισχύει ακόμη και σήμερα ως ο βασικός νόμος που διέπει τα του Άθω. Σώζεται σε περγαμνή από αγνό δέρμα γι' αυτό λέγεται "Τράγος". Σήμερα διατηρείται σε κιβώτιο σφραγισμένο με βουλοκέρι,

Το "Άξιον Εστί"

με τις σφραγίδες και των είκοσι μονών, ενώπιον των οποίων μόνο μπορεί να ανοίξει.

Τον 11ο αιώνα, αφού πια σταθεροποιήθηκε ο κοινοβιακός βίος, ιδρύθηκαν πολλή μοναστήρια (στην ουσία μεγάλα κελιά) και έφτασαν τα 180 και ο αριθμός των μοναχών ξεπέρασε τις 6000.

Τον 12ο αιώνα, περιορίζεται η ίδρυση νέων μοναστηριών, ενώ ανυψώνονται σε ορισμένες μονές κελιά. Δίπλα στους Έλληνες μοναχούς έρχονται και Ίβηρες, Λατίνοι,

Σέρβοι και Ρώσοι.

Τον 13ο αιώνα, την περίοδο της Λατινοκρατίας (1204-1261), το Όρος υπέφερε όπως όλη η αυτοκρατορία από τις φράγκικες επιδρομές και τις σταυροφορίες.

Τον 15ο αιώνα, το Άγιο Όρος περνά μια από τις πιο καλές και ειρηνικές περιόδους της ζωής του, ώσπου με την άλωση της Θεσσαλονίκης (1430) και της Κωνσταντινούπολης (1453), υποδουλώνεται στους Τούρκους. Οι μοναχοί στον Άθω πρόσφεραν την υποταγή τους στον Μουράτ Β΄ και σε αντάλλαγμα αυτός τους αναγνώρισε τις ιδιοκτησίες των μοναστηριών, πράγμα που επικυρώνει ο Μωάμεθ ο Β΄ ο Πορθητής αργότερα. Έτσι εξασφαλίζεται κατά κάποιο τρόπο η αυτονομία στον Άθω, που οδηγεί σε σχετική ευημερία και αύξηση των μοναχών (ιδιαίτερα σερβικής καταγωγής).

Με τον καιρό οι μεγάλοι όμως φόροι και δημεύσεις των κτημάτων του από τις τουρκικές αρχές δημιούργησαν μεγάλη οικονομική κρίση. Αυτό έγινε αιτία να εμφανιστεί στο Όρος ο ιδιόρρυθμος βίος, ο οποίος γενικεύθηκε στις αρχές του 18ου αιώνα και εφαρμόστηκε ως λύση ανάγκης. Προστάτες και δωρητές του Αγίου Όρους αναδεικνύονται αυτόν τον καιρό οι ηγεμόνες των παραδουνάβιων χωρών της Ουγγαρίας και Μολδοβλαχίας και οι Τσάροι της Ρωσίας αργότερα.

Εδώ αξίζει να αναφερθεί η θετική προσφορά και συμπαράσταση του Όρους στο υποδουλωμένο Γένος σ' όλη τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Ειδικά κατά τον 17ο και 18ο αιώνα έγινε το πνευματικό κέντρο των Ελλήνων και η εστία των λόγιων και σοφών κι έδωσε στο έθνος μορφωμένους άνδρες, πατριάρχες, επισκόπους, ιερείς, δασκάλους και ιεροκήρυκες.

Την Παρασκευή 2 Νοεμβρίου 1912, μοίρα του ελληνικού στόλου («Πάνθηρ», «Ιέραξ», «Θυέλλη», με επικεφαλής το θωρηκτό «Αβέρωφ») απελευθέρωσε το Α.Ο.

ΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ ΣΗΜΕΡΑ

Λέγοντας «μοναστήρι» ή «μονή», εννοούμε ένα θρησκευτικό καθίδρυμα, ένα χώρο-κτίσμα όπου ζει μία μοναχική (ή μοναστική) κοινότητα-ομάδα, με σαφείς κανόνες λειτουργίας.

Στο Άγιο Όρος σήμερα υπάρχουν και λειτουργούν 20 συνοδικά μονές, που με σειρά ιεραρχίας είναι:

Η γεωγραφική θέση των Μονών είναι:

- ▶ Δυτική ακτή:
- ▶ Ανατολική ακτή:

Ο αριθμός αυτός είναι σταθερός και σύμφωνα με τον Καταστατικό χάρτη του Αγίου Όρους απαγορεύεται η ίδρυση άλλης μονής.

Οι μονές είναι κυρίαρχες και αυτοδιοικήτες: δεν υπάγονται σε καμιά άλλη πολιτική ή εκκλησιαστική αρχή (με το Πατριαρχείο έχουν μόνο πνευματική και όχι διοικητική εξάρτηση). Χαρακτηρίζονται «βασίλικές» γιατί επικυρώθηκαν με αυτοκρατορικό χρυσόβουλο έγγραφο, «πατριαρχικές» γιατί συνδέθηκαν πνευματικά με το Πατριαρχείο με πατριαρχικό συγγίλιο, και «σταυροπηγικές» γιατί στα θεμέλια τους τοποθετήθηκε σταυρός από τον Πατριάρχη.

Το έδαφος του Αγίου Όρους έχει χωριστεί αντίστοιχα σε 20 γεωγραφικές περιοχές και στις 20 μονές ανήκουν όλοι οι άλλοι μοναστικοί οικισμοί που βρίσκονται σ' αυτές τις περιοχές. Μόνο οι Καρυές όπου μένουν οι αρχές της αγιορείτικης πολιτείας διατηρούν την ανεξαρτησία τους.

Ειδικά κατά τον 17ο και 18ο αιώνα το Άγιο Όρος έγινε το πνευματικό κέντρο των Ελλήνων και η εστία των λόγιων και σοφών κι έδωσε στο έθνος μορφωμένους άνδρες, πατριάρχες, επισκόπους, ιερείς, δασκάλους και ιεροκήρυκες.

1	Μεγίστης Λαύρας	11	Καρακάθου
2	Βατοπεδίου	12	Φιλοθέου
3	Ιβήρων	13	Σίμωνος Πέτρας
4	Χελανδαρίου	14	Αγίου Παύλου
5	Διονυσίου	15	Σταυρονικήτα
6	Κουτλουμουσίου	16	Ξενοφώντος
7	Παντοκράτορος	17	Γρηγορίου
8	Ξηροποτάμου	18	Εσφιγμένου
9	Ζωγράφου	19	Αγίου Παντελεήμονος
10	Δοχειαρίου	20	Κωνσταμονίου

ΔΙΑΚΡΙΧΗ ΜΟΝΩΝ

Οι μονές μέχρι πρόσφατα διακρίνονταν σε ΚΟΙΝΟΒΙΕΣ κι ΙΔΙΟΡΡΥΘΜΕΣ. Η διαφορά ανάμεσά τους είναι ότι στις κοινόβιες όλα είναι κοινά (στέγη, εργασία, φαγητό, προσευχή) ενώ στις ιδιόρρυθμες, εκτός από την στέγη και την προσευχή που επίσης είναι κοινά, η εργασία και το φαγητό ρυθμίζονται σε γενικές γραμμές από τους ίδιους τους μοναχούς.

Στις κοινόβιες μονές η νομοθετική εξουσία ασκείται από την «γεροντία» (αριθμός μοναχών) ενώ η εκτελεστική από τον «ηγούμενο» (πνευματικός πατέρας της μονής) βοηθούμενο από το «ηγουμενοσυμβούλιο» και ο οποίος εκλέγεται ισόβια από όλους τους μοναχούς που έχουν συμπληρώσει έξι χρόνια μοναχισμού και είναι τουλάχιστον 40 ετών.

Στις ιδιόρρυθμες η νομοθετική εξουσία ασκείται από το «συμβούλιο των προϊσταμένων» (ισόβιοι) και η εκτελεστική από 2-3 μέλη του συμβουλίου (που εκλέγονται για ένα χρόνο).

Σήμερα, στο σύνολό τους, οι Μονές είναι κοινοβιακές.

Άλλα καθιδρύματα στον Άθω:

Σκήτες: μοναστικά ιδρύματα που βρίσκονται στο έδαφος κυρίαρχης μονής

με πράξη της οποίας έχουν ανεγερθεί ύστερα από έγκριση της Ιεράς Κοινοτήτας και επικύρωση του Πατριάρχη. Είναι αυτοκυβέρνητες, όμως οι κυρίαρχες μονές έχουν δικαιώματα επάνω τους, γι' αυτό και ο αριθμός τους είναι σταθερός. Είναι συνολικά 12 και διακρίνονται σε: κοινόβιες (4) που εξωτερικά (κτιριακά) δίνουν την εντύπωση μονών και ιδιόρρυθμες (8) που έχουν την μορφή συνοικισμού ή χωριού και αποτελούνται από τις «καλύβες».

Κελιά: Ευρύχωρα μοναστικά οικοδομήματα, σαν αγροτικά σπίτια πολλών δωματίων, με ναό ενσωματωμένο. Σ' αυτά διαβίει ομάδα 2-3 ή περισσότερων μοναχών. Είναι εξαρτώμενα από μονή.

Καλύβες: Οικοδομές μικρότερες από τα κελιά με ενσωματωμένο ναό χωρίς γεωργική έκταση.

Καθίσματα: Μικρά κτίσματα κοντά στην μονή που ανήκουν. Μένει μόνο ένας μοναχός με μεγάλη πνευματική στάθμη.

Ηουχαστήρια ή ασκητήρια ή ασκηταριά: Βρίσκονται σε ερημικούς, δύσβατους και απόκρημνους τόπους, κυρίως στο νότιο μέρος της χερσονήσου (μικρές καλύβες ή διαρρυθμισμένες σπηλιές).

ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ

Τα του Αγίου Όρους ρυθμίζει ο Καταστατικός Χάρτης του 1924 που επικυρώθηκε με Ν.Δ. το 1926. Τη νομοθετική εξουσία ασκεί η «Ιερά Σύναξη» που αποτελείται από 20 μέλη: έναν ηγούμενο ή προϊστάμενο από κάθε μονή και συνέρχεται στις Καρυές 2 φορές τον χρόνο (σπάνια γίνεται σύναξη από 40 μέλη: «Εκτακτος Διπλή» ή «Δισενιαύσιος»).

Την διοικητική εξουσία ασκεί η «Ιερά Κοινότης» που αποτελείται από 20 αντιπροσώπους (1 από κάθε μονή) που εκλέγονται την 1η Ιανουαρίου για ένα χρόνο και μένουν στις Καρυές. Συνεδριάζουν τακτικά δύο φορές εβδομαδιαίως και για απαρτία απαιτούνται τα 2/3 των μελών.

Την εκτελεστική εξουσία ασκεί η «Ιερά Επιστασία» που αποτελείται από τέσσερα μέλη. Από τα πρόσωπα αυτά ο αντιπρόσωπος της πρώτης στη τάξη μονής προεδρεύει στην «Ιερά Επιστασία» και λέγεται «πρώτος» ή «πρωτεπιστάτης». Δικαίωμα εκλογής Πρώτου έχουν οι μονές Λαύρας, Βατοπεδίου, Ιβήρων, Χελανδαρίου και Διονυσίου. Η εκλογή γίνεται την 1η Ιουνίου για έναν χρόνο. Τα μέλη είναι ίσα και οι αποφάσεις παίρνονται κατά πλειοψηφία.

Στις Καρυές επίσης εδρεύει ο πολιτικός διοικητής Αγίου Όρους που υπάγεται στο Υπουργείο Εξωτερικών, φέρει βαθμό νομάρχη και είναι υπεύθυνος για την πιστή εφαρμογή του Καταστατικού Χάρτη και γενικά για την τάξη και την ασφάλεια.

Η ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ

Το 24ωρο στο Άγιο Όρος υπολογίζεται σύμφωνα με το βυζαντινό ρολόι, που τροποποιείται ανάλογα με την κάθε εποχή, ώστε με την δύση του ηλίου να έχουμε πάντα «00:00» ώρα. Το ημερονύκτιο είναι χωρισμένο σε 3 οκτάωρα αφιερωμένα το καθένα στην προσευχή, την εργασία και την ανάπαυση. Για λόγους ιστορικούς και παραδοσιακούς χρησιμοποιείται το ιουλιανό ημερολόγιο (διαφορά 13 ημερών από

το Γρηγοριανό, που εφαρμόζεται σ' όλη την Ελλάδα).

Η προσευχή των μοναχών είναι ομαδική (ακολουθίες στο κεντρικό ναό ή παρεκκλήσια) και ιδιωτική. Όλες σχεδόν οι ακολουθίες γίνονται την νύκτα, όταν ο άνθρωπος στον κόσμο ξεκουράζεται ή διασκεδάζει. Βάση της ιδιωτικής προσευχής αποτελεί η μονολόγιστη, αδιάλειπτη ευχή «Κύριε Ιησού Χριστέ, Υιέ Θεού, ελέησόν με, τον αμαρτωλό», ποιητές φορές με χρήση κομβοσχοινίου.

Οι μοναχοί σήμερα (περί τους 1.300) στις μονές αναλαμβάνουν τα διάφορα διακονήματα που τους αναθέτουν οι προϊστάμενοί τους. Μερικά από αυτά είναι:

▶ Πυλωρός ή πορτάρης: μένει σε ιδιαίτερο δωμάτιο μέσα από την μεγάλη πύλη της μονής, ελέγχει τα διαμονητήρια των επισκεπτών και τους οδηγεί στο αρχονταρίκι.

▶ Αρχοντάρης: δίνει φαγητό στους προσκυντές και φροντίζει για τον ύπνο τους.

▶ Κωδωνοκρούστης ή καμπανάρης: χτυπάει το σήμαντρο και τις καμπάνες.

▶ Εκκλησιάρχης: υπεύθυνος για την προετοιμασία του ναού.

▶ Βηματάρης: φυλάει τα άγια λείψανα στο ιερό βήμα και τα επιδεικνύει στους προσκυντές.

▶ Τραπεζάρης: υπεύθυνος για την προετοιμασία της τράπεζας.

▶ Μάγειρας.

▶ Μάγκιπας: φούρναρης.

▶ Δοχειάρχης: διαχειριστής στο δοχείο, δηλαδή στην αποθήκη.

▶ Νοσοκόμος.

▶ Γηροκόμος.

▶ Βιβλιοφύλαξ: έχει τα κλειδιά της βιβλιοθήκης.

▶ Σκευοφύλαξ: υπεύθυνος για το σκευοφυλάκιο.

▶ Προσμονάριος: φροντίζει όπου υπάρχει θαυματουργή εικόνα της Παναγίας για το παρεκκλήσι της και την εικόνα, ψάλλει τις παρακλήσεις και δέχεται τις προσφορές των προσκυντών.

► Βορδονάρης ή χατλήρης: φροντίζει τους στάβλους και τα ζώα της μονής.

► Αρσανάρης: υπεύθυνος για τον αρσανά της μονής.

Η τροφή των μοναχών είναι λιτή και περιορίζεται συνήθως σε ψωμί, λάδι, κρασί, ελιές, όσπρια, λαχανικά. Το κρέας λείπει εντελώς. Οι ασκητές στην έρημο περιμένουν από τους περαστικούς να τους στείλουν ή να τους αφήσουν κάτι. Συνήθως παξιμάδια και καμιά ελιά.

ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΟ

ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

Η είσοδος στο Άγιο Όρος επιτρέπεται, μόνο με την έκδοση ειδικού εγγράφου, του «Διαμονητηρίου», κατόπιν έγκαιρης συνεννόησης με την Ιερά Κοινότητα, (μέσω του Γραφείου Κοινού), για προκαθορισμένο τόπο, χρόνο και διάρκεια επισκέψεως.

Το Άγιο Όρος συγκοινωνιακώς είναι απομονωμένο από τον κόσμο. Δεν υπάρχει οδική αρτηρία που να το συνδέει με τον κόσμο και το μόνο μέσο συγκοινωνίας με αυτό είναι το πηλοίο. Υπάρχουν δύο δρομολόγια, το πρώτο με αφετηρία την Ιερισσό προς τα μοναστήρια της ανατολικής πλευράς και το δεύτερο με αφετηρία την Ουρανούπολη προς τα μοναστήρια της δυτικής πλευράς έως την Δάφνη και από εκεί έως την σκήτη της Αγίας Άννας.

Ο συνθηθέστερος τρόπος προσπελάσεως είναι από την Ουρανούπολη προς το λιμάνι της Δάφνης (2ωρο ταξίδι) και από

Όλα τα μοναστήρια του Αγίου Όρους και οι κοινόβιες σκήτες λόγω της φρουριακής διατάξεως δίνουν εξωτερικά την εντύπωση μιας ενόπτης που θυμίζει μικρή οχυρωμένη πολιτεία της μεσαιωνικής εποχής.

κει στις Καρυές και στο εσωτερικό της χερσονήσου. Στο λιμάνι της Δάφνης υπάρχει τεθωνείο και αστυνομικό τμήμα για να ενεργούν έλεγχο των επισκεπτών. Επίσης υπάρχει ο παραδοσιακός «Αθωνοφύλαξ», («σερδάρης») ο οποίος φοράει άσπρη φουστάνελα και μαύρο σκούφο μ' ένα δικέφαλο αετό και στο χέρι κρατάει ράβδο.

Από την Δάφνη ξεκινά ο μοναδικός δημόσιος αμαξιτός δρόμος του Αγίου Όρους, ο οποίος φθάνοντας στις Καρυές και από κει στο λιμάνι της μονής Ιβήρων χωρίζει το Όρος εγκαρσίως. Υπάρχουν βέβαια εσωτερικοί χωμάτινοι δρόμοι για την μεταφορά ξυλείας από τα δάση στα λιμάνια, την μεταφορά διαφόρων εφοδίων ή υλικών, καθώς και μονοπάτια πεζής επικοινωνίας των Μονών.

Η ΤΕΧΝΗ ΣΤΟ ΑΓΙΟ ΟΡΟΣ

Ο Άθως είναι η πλούσια παρακαταθήκη της βυζαντινής τέχνης όπως εκφράζεται με την αγιορείτικη αρχιτεκτονική, ζωγραφική και μικροτεχνία. Και τα τρία αυτά είδη αντιπροσωπεύονται από ένα πλήθος έργων που φέρουν γνήσια τη σφραγίδα της βυζαντινής τεχνολογίας και καταπληθισσαν με την υψηλή ποιότητά τους.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Όλα τα μοναστήρια του Αγίου Όρους και οι κοινόβιες σκήτες λόγω της φρουριακής διατάξεως δίνουν εξωτερικά την εντύπωση μιας ενόπτης που θυμίζει μικρή οχυρωμένη πολιτεία της μεσαιωνικής εποχής. Το αρχιτεκτονικό τους σχήμα είναι το τυπικό σχήμα του βυζαντινού μοναστηριακού τύπου. Ο λόγος που υπαγόρευσε μια τέτοιου είδους κατασκευή ήταν η ανάγκη για άμυνα των μοναχών απέναντι στους πολλούς και διάφορους εξωτερικούς εχθρούς.

Έτσι έχουμε έναν περίβολο που εναρμονίζεται με την μορφολογία του εδάφους και είναι συνήθως τετράπλευρος ή περίπου τετράπλευρος ή πολυγωνικός. Πρόκειται για κανονικό, υψηλό και ισχυρό τείχος ενισχυμένο

κατά διαστήματα με πυργίσκους, επάλληξες, πολεμίστρες και καταχύτρες ή ζεματίστρες, καθώς και ένα μεγάλο και επιβλητικό πύργο στο υψηλότερο ή το πιο αδύνατο σημείο της μονής. Ο αμυντικός πύργος χρoσίμειε σαν παρατηρητήριο και τελευταίο καταφύγιο των μοναχών σε περίπτωση πολιορκίας τους. Οι πύργοι αυτοί είναι συνήθως πολύ ψηλοί και ποθυώροφοι με ξύλινα πατώματα, με παρεκκλήσι στον τελευταίο όροφο και δεξαμενή νερού στο ισόγειο.

Υπάρχει μια και μοναδική είσοδος, στη μέση της μιας πλευράς του περιβόλου των μονών, με δύο πύλεις σε μικρή απόσταση ή μια από την άλλη, έτσι που να δημιουργείται ανάμεσά τους ένα πέρασμα (διαβατικό). Οι πύλεις αυτές κλείνουν με βαριές ξύλινες πόρτες επενδυμένες με σιδερένιες πλάκες και ασφαλίζονται από μέσα με μία χοντρή ξύλινη

δοκό, το «ζυγό». Ο ειδικός για το διακόνημα αυτό μοναχός, ο «πυλωρός» ή «πορτάρης», μένει σε ιδιαίτερο κελί μέσα από την είσοδο, τις κλείνει κάθε βράδυ, λίγο μετά τη δύση του ηλίου και τις ανοίγει ξανά το πρωί με το ξημέρωμα. Ορισμένα μοναστήρια διαθέτουν και μια δεύτερη μικρή πόρτα, την «παραπυλίδα» ή «παραπόρτι» που βρίσκεται σε άλλο σημείο του περιβόλου και η οποία γίνονταν για αμυντικούς λόγους

(οδηγούσε στο βουνό και στον κήπο του μοναστηριού).

Μετά την κύρια είσοδο των μοναστηριών απλώνεται μπροστά τους η μεγάλη αυλή τους που συνήθως είναι πλακόστρωτη ολόκληρη ή μέρος της.

Στο μέσο της αυλής βρίσκεται πάντα

το καθολικό και σε άλλα σημεία της, η φιάλη, η τράπεζα, παρεκκλήσια, κρήνες ή διάφορα άλλα κτίρια.

«Καθολικό» ή «καθολικός ναός», ονομάζεται ο κεντρικός ναός των μοναστηριών. Βρίσκεται στην πιο τιμητική θέση, ελεύθερος από παντού, συνήθως στην μέση της αυλής. Σχεδόν όλα τα καθολικά του Αγίου Όρους ακολουθούν ένα ιδιαίτερο αρχιτεκτονικό τύπο που καλείται «αγιορείτικος» και που βασικά ανάγεται στο σύνθετο τετρακίονιο με τρούηλο ναό της σχολής

Το θαύμα του Αγιάσματος (19ος αιώνας)
(Τοιχογραφία Νάρθηκος Ι. Μ. Λαύρας)

της Κωνσταντινουπόλεως.

Ο αγιορείτικος ναός κρύβει μέσα του όλη την υπερβατικότητα του χώρου των αθωνικών μοναστηριών και αντανakλά την βαθμιαία και κοπιαστική πορεία των μοναχών στην πνευματική τους ζωή.

Εξωτερικά, τα καθολικά εμφανίζονται τα περισσότερα βαμμένα με ένα κόκκινο υδρόχρωμα και μερικά με πλινθοπεριβλητη

τοιχοποιία. Ως προς τη στέγασή τους, όλη τα καθολικά είναι μοιθυβοσκέπαστα με το μεγάλο τρούιλο στο κεντρικό μέρος της στέγης και με πολλούς άλλους δευτερεύοντες γύρω απ' αυτόν.

Εκτός από τον καθολικό ναό, κάθε μονή διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό από παρεκκλήσια, σε διάφορα σημεία μέσα στον χώρο της.

Μετά το καθολικό ερχόμαστε στην τράπεζα. Βρίσκεται συνήθως κοντά και απέναντι από το καθολικό, προς τα δυτικά. Προορίζεται για να χωρέσει πολλούς μοναχούς και προσκυνητές γι' αυτό κατά κανόνα είναι πολύ ευρύχωρη. Ως προς το σχήμα της παρουσιάζει αυτό του σταυρού ή ενός κεφαλαίου «Τ» και απολήγει στο βάθος σε μία κόγχη, όπου βρίσκεται, λίγο υπερυψωμένη, η θέση του ηγουμένου. Στην τράπεζα υπάρχει ένας άμβωνας ή αναλόγιο απ' όπου ο αναγνώστης μοναχός διαβάζει διάφορα αναγνώσματα κατά την διάρκεια του φαγητού.

Κοντά στην τράπεζα είναι η εστία ή μαγειρείο, το «μαγκιπέο ή αρτοποιείο», το «δοχείο ή δοχείο» και το κελιάρι.

Σε κάποιο άλλο σημείο της αυλής βρίσκεται η «φιάλη», που χρησιμεύει για την τέληση του αγιασμού των υδάτων κάθε πρωτομηνιά και στην γιορτή των Θεοφανίων. Οι φιάλες έχουν συνήθως κάτοψη κυκλική ή πολυγωνική και σχηματίζονται από ένα κομψό περιστύλιο.

Τα άλλα πολυώροφα οικοδομήματα των μοναστηριών ενσωματώνονται εσωτερικά στον περίβολο και βλέπουν προς την πλευρά της αυλής. Είναι κατασκευασμένα σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και έτσι εκπροσωπούν διάφορες αρχιτεκτονικές τάσεις χωρίς όμως να έχει αηλιάξει η γενική κτιριοθολογική τους διάταξη.

Τα άλλα κτίρια όπου στεγάζονται οι πατέρες, τα κελιά, σχηματίζουν μία ή δύο σειρές από δωμάτια («κόρδες»), μπροστά από τα οποία υπάρχει ένας πλατύς διάδρομος. Συνήθως είναι τοποθετημένα στον περίβο-

λο, με την όψη τους προς την αυλή. Τα παράθυρα και τα μπαλκόνια - «εξώστες» ή «αηλωταριές», που βλέπουν σήμερα προς τα έξω, αποτελούν μεταγενέστερες κατασκευές. Στα κοινόβια μοναστήρια, κάθε μοναχός έχει στην διάθεσή του, ένα μόνο τέτοιο δωμάτιο, με πολύ μικρές διαστάσεις, ένα τραπεζάκι με κάθισμα και ένα κρεβάτι, ενώ στα ιδιόρρυθμα έχει περισσότερα και συνεχόμενα (έτσι που πολλές φορές διαμορφώνονται σε κανονικά διαμερίσματα). Στις «κόρδες» βρίσκεται το «αρχονταρίκι» (ο ξενώνας της μονής), το «συνοδικό» (για την υποδοχή επισήμων και τις συνάξεις) και το «ηγουμενείο».

Τέλος, σε κάποιο σημείο στην αυλή ως ανεξάρτητα κτίρια ή ενσωματωμένοι στον περίβολο της μονής, υψώνονται και οι πύργοι των κωδωνοστασίων.

Έξω από τη μονή, συνήθως, μπορούμε να διακρίνουμε ένα ξύλινο περίπτερο («κίοσκι») για την άφιξη των επισκεπτών, το κοιμητήριο με ένα παρεκκλήσι και το οστεοφυλάκιο, όπου φυλάσσονται τα οστά όλων όσων έχουν μονάσει στην μονή.

Κάτι ακόμα που δεν θα έπρεπε να παραλείψουμε είναι οι «αρσανάδες» ή ταρσανάδες. Είναι τα λιμανάκια, που χρησιμεύουν για να προσαράζουν τα πλοία της συγκοινωνίας, ή το πλοιάριο που τυχόν έχει η μονή.

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

Αντίθετα με τη ζωγραφική, η γλυπτική στο Άγιο Όρος παρουσιάζεται περιορισμένη. Έτσι τα αντιπροσωπευτικά έργα της υπάγονται περισσότερο στα αρχιτεκτονικά γλυπτά και είναι κίονες, κιονόκρανα, επιθήματα και θωράκια.

Στα κιονόκρανα διακρίνουμε πολλούς τύπους, ενώ μερικά, που προέρχονται από δεύτερη χρήση θεωρούνται πολύ ενδιαφέροντα. Το ίδιο παρατηρείται και στους, πολύχρωμους, συνήθως, κίονες, τους οποίους συναντούμε σε νεώτερα αρχαία μνημεία.

Τα θωράκια είναι τοποθετημένα κυρίως στις φιάλες του αγιασμού έξω από τα καθολικά στις αυλές των μοναστηριών.

ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Είναι γνωστό ότι την κυριότερη έκφραση της βυζαντινής τέχνης αποτελεί η βυζαντινή ζωγραφική, με την υψηλή αισθητική της αντίληψη και το υπερκόσμιο μεγαλείο της. Το Άγιον Όρος, το μεγαλύτερο καλλιτεχνικό κέντρο από την εποχή ακόμα των Παλαιολόγων και μέχρι τα χρόνια της Τουρκοκρατίας, συνέχισε, αλλιά και συνεχίζει ακόμη, στον τομέα αυτό, την παλιότερη γνήσια βυζαντινή παράδοση.

Α΄ ΜΝΗΜΕΙΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Αντίθετα με τον αρχιτεκτονικό τύπο των καθολικών, που, όπως είδαμε, είναι ομοιόμορφος και μπορεί να χαρακτηριστεί «αγιορείτικος», η ζωγραφική στον Άθω συμβαδίζει με τα διάφορα καλλιτεχνικά ρεύματα της κάθε εποχής. Πολλοί ζωγράφοι ήρθαν εδώ από διάφορα μέρη, κατά την βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο και εργάστηκαν σε αρκετά αθωνικά μνημεία, πολλιά από τα οποία σώζονται μέχρι σήμερα.

Ωστόσο δεν μπορούμε να αποκλείσουμε και το γεγονός, ότι το Άγιον Όρος παρουσίασε και δικούς του αγιογράφους και έγινε, από μόνο του, ένα σπουδαίο κέντρο αγιογραφίας.

Οι εσωτερικές επιφάνειες των περισσότερων καθολικών, σε όλη την έκτασή τους, καθώς επίσης και πολλών παρεκκλησίων και των τραπεζών είναι καταγραφές από τοιχογραφίες. Το ίδιο παρατηρείται και στις Σκήτες, με το «Κυριακό» τους, και σε άλλους, μικρότερους ναούς.

Τα εικονογραφικά θέματα τοποθετούνται σε αλληπάλληλες ζώνες και χωρίζονται μεταξύ τους, τις περισσότερες φορές, με πηλίσια, έτσι ώστε να φαίνονται σαν ιδιαίτεροι πίνακες.

Πρώτα πρώτα τοποθετούνται οι παραστάσεις των μεμονωμένων αγίων, οσίων

και ασκτών, κατόπιν σκηνές από τη ζωή και τα πάθη του Χριστού και το βίο της Θεοτόκου. Πιο πάνω οι τέσσερις Ευαγγελιστές, (από τους οποίους ο Ιωάννης και ο Ματθαίος στα ανατολικά, γιατί μιλιάνε αντίστοιχα για τη θεία και ανθρώπινη φύση του Χριστού), και μετά στο βάθος, δηλαδή στη κόγχη του ιερού βήματος η Θεοτόκος - Πλατυτέρα, η θεία λειτουργία, η κοινωνία των αποστόλων και οι μεγάλοι πατέρες της εκκλησίας. Τέλος στον τρούλο έχουμε, στο τύμπανο την παράσταση της Δείσεως, αγγέλους και προφήτες, και στο εσωτερικό του, στο πιο ψηλό σημείο του ναού, (που συμβολίζει τον ουρανό), το Χριστό Παντοκράτορα.

Τα περισσότερα από τα μνημεία του Άθω ανακαινίσθηκαν στις διάφορες εποχές με αποτέλεσμα να εμφανίζουν σήμερα μία ή και περισσότερες επιζωγραφήσεις, ανάλογα με τις επιδιορθώσεις και τις επισκευές τους.

Οι παλιότερες τοιχογραφίες, που σώζονται στο Άγιον Όρος, χρονολογούνται από το 12ο αιώνα.

Μπορούμε να ξεχωρίσουμε στη ζωγραφική δύο τάσεις, που αντιπροσωπεύουν

Πολλοί ζωγράφοι ήρθαν εδώ από διάφορα μέρη, κατά την βυζαντινή και μεταβυζαντινή περίοδο και εργάστηκαν σε αρκετά αθωνικά μνημεία, πολλιά από τα οποία σώζονται μέχρι σήμερα.

αντίστοιχα δύο εποχές. Η μία έχει σχέση με τη λεγόμενη «Μακεδονική σχολή», (Πανσέληνος), ενώ η άλλη, περισσότερο συντηρητική, με τη «Κρητική σχολή», (Θεοφάνης)

Η δυτική τεχνοτροπία, μετά την κυριαρχία της στα Επτάνησα και σε άλλες περιοχές της Ελλάδος, έφτασε και στον Άθω και επηρέασε κάπως την τέχνη του, ιδίως τους

τελευταίους αιώνες της Τουρκοκρατίας.

Τα τελευταία χρόνια οι αγιορείτες ζωγράφοι, στους πολλούς αγιογραφικούς οίκους που λειτούργουν τη στιγμή αυτή στο Όρος, άρχισαν να επιστρέφουν στα παλιά βυζαντινά πρότυπα.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε και τα εντοίχια ψηφιδωτά στο καθολικό της μονής Βατοπεδίου. Μοναδικά στο είδος τους αυτά τα ψηφιδωτά χρονολογούνται στα χρόνια των Παλαιολόγων και θεωρούνται πάρα πολύ αξιόλογα.

Ε΄ ΦΟΡΗΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ

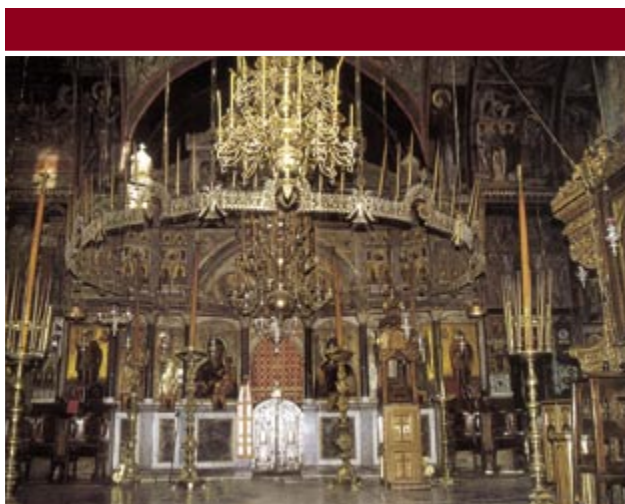
Στο Άγιο Όρος υπάρχουν πολυάριθμες φορητές εικόνες από την βυζαντινή μέχρι την σημερινή εποχή. Είναι κατασκευασμένες πάνω σε ξύλο (σανίδι), φυλάσσονται μέσα

σε ειδικούς χώρους και στα σκευοφυλάκια των μοναστηριών ή βρίσκονται διασπαρμένες στα καθολικά και τα παρεκκλήσια του Όρους. Ένα μεγάλο ποσοστό από αυτές έχουν ως θέμα την θεοτόκο, που τιμάται ιδιαίτερα από τους

αγιορείτες μοναχούς, και θεωρούνται από τα σημαντικότερα κειμήλια των αθωνικών μοναστηριών. Πολλές εικόνες χρονολογούνται στην εποχή των τελευταίων αυτοκρατόρων του Βυζαντίου, των Παλαιολόγων.

Στο Άγιο Όρος κυκλοφορούν διάφορες

παραδόσεις για πολλές εικόνες σχετικά με την κατασκευή τους, τον ερχομό τους εκεί, τις προσωνυμίες τους και ιδιαίτερα τις θαυματουργές τους ιδιότητες. Ως προς την κατασκευή τους, μερικές εικόνες, χαρακτηρίζονται ως αχειροποίητες ή αποδίδονται στον Ευαγγελιστή Λουκά. Ως προς τον ερχομό τους στον Άθω οι μοναχοί διηγούνται πολλές ιστορίες και θρύλους, ότι δηλαδή αυτές ήρθαν εδώ ως δωρεές από διάφορες κατευθύνσεις και κυρίως από την Πόλη, και μάλιστα κατά θαυματουργό τρόπο: τις περισσότερες φορές, λένε, ότι έφτασαν σε κάποια ακτή του Όρους ταξιδεύοντας πάνω στα κύματα, όπου τις έριξαν οι πρώτοι κάτοχοί τους, για να τις περισώσουν από τη μανία των εικονομάχων και αργότερα των αλληοθρήσκων κατακτητών.

Εσωτερικό Καθολικού
Ι. Μ. Μεγίστης Λαύρας

ΜΙΚΡΟ- ΓΡΑΦΙΕΣ ΧΕΙΡΟ- ΓΡΑΦΩΝ

Εκτός από τις τοιχογραφίες και τις φορητές εικόνες, το Άγιο Όρος διαθέτει πάνω από 12.000 χειρόγραφα, περγαμνή, βομβύκινα και χάρτινα, και θεωρείται στον τομέα αυτό το

πλουσιότερο από όλες τις βιβλιοθήκες του κόσμου. Από αυτά, ξεχωρίζουν τα εικονογραφημένα ή ιστορημένα χειρόγραφα, που ξεπερνούν τα 800 και περιέχουν πλούσια πολλές φορές διακόσμηση, ιδιαίτερα τα περγαμνή.

Τα εικονογραφημένα αυτά χειρόγραφα

χρονολογούνται από τον 9ο και 10ο αιώνα και είναι στην πλειονότητά τους θρησκευτικού και εκκλησιαστικού περιεχομένου. Η εικονογράφηση τους, αποτελείται από παραστάσεις, επίτιππα, αρχικά γράμματα και άλληλα κοσμήματα. Στις παραστάσεις περιλαμβάνονται οι προσωπογραφίες των συγγραφέων των περιεχομένων κειμένων και αφηγηματικές σκηνές, που έχουν σχέση με το ίδιο το κείμενο ή με κάποια άλλη πηγή έξω από αυτό.

ΜΙΚΡΟΤΕΧΝΙΑ

Στα πλούσια σκευοφυλάκια των μοναστηριών φυλάσσονται αξιόλογα και σπανιότατα αντικείμενα μικρογλυπτικής, πάνω σε διάφορα υλικά, όπως λίθους, ξύλο, ελεφαντοστό και σμάλτο, καθώς και έργα μεταλλουργίας, χρυσοχοΐας, τορνευτικής και κεντητικής. Πολλά από αυτά παραμένουν ακόμα άγνωστα και ανέκδοτα. Όλα αυτά θεωρούνται αριστουργήματα της βυζαντινής τέχνης στον τομέα αυτόν.

Ιδιαίτερα όμως στο Άγιον Όρος ασκήθηκε η ξυλογλυπτική. Έργα της είναι τα θαυμάσια τέμπλα-εικονοστάσια των καθολικών και πολεών παρεκκλησιών (με σκηνές, πολείες φορές, από την Παλαιά και Καινή Διαθήκη και πλούσια φυτική διακόσμηση), επίσης αναλόγια, προσκυντήρια, κιβώτια, σταυροί κλπ.

Η βυζαντινή μικροτεχνία παρουσιάζει στο Άγιον Όρος πολλά και ωραία δείγματα της στους τομείς της χρυσοχοΐκής, του σμάλτου και διαφόρων πολυτιμών λίθων. Είναι ιερά σκεύη, πολυτίμητα καλύμματα Ευαγγελίων, φωτοστέφανοι, που κοσμούν τις θαυματουργές και άλλες εικόνες, και θήκες ή κιβώτια χρυσά και αργυρά κοσμημένα με εικονίδια και πολυτιμους λίθους, μέσα στα οποία τοποθετούνται σταυροί, που περιέχουν Τίμιο Ξύλο (σταυροθήκες) ή άγια λείψανα (λείψανοθήκες).

ΑΜΦΙΑ ΚΑΙ ΧΡΥΣΟΚΕΝΤΗΤΑ ΥΦΑΣΜΑΤΑ

Ανάμεσα στα έργα της μικροτεχνίας περιλαμβάνονται και τα πολυτελή εκκλη-

σιαστικά υφάσματα ή άμφια, που φυλάσσονται στα θησαυροφυλάκια όλων σχεδόν των αθωνικών μοναστηριών.

Πρόκειται για πολυτίμητα μεταξωτά υφάσματα - χρυσοκέντητα, αργυροκέντητα, κλπ., που προορίζονταν είτε για να κοσμήσουν το ιερό βήμα και παράλληλα να εξυπηρετήσουν τις τελετουργικές ανάγκες του ναού μαζί με τα άλλη ιερά σκεύη του, ή για να χρησιμεύσουν για τις βαρύτιμες, ενδυμασίες των κληρικών.

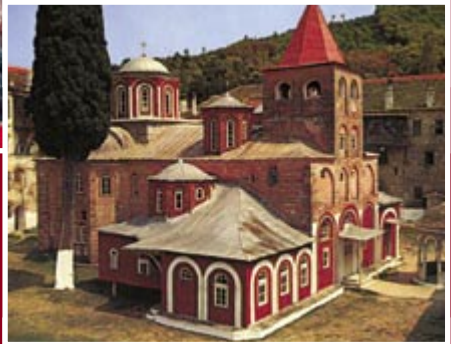
Τα υφάσματα αυτά στο Άθω συνεχίζουν αυτούσια τη βυζαντινή παράδοση με την εξαιρετική ποιότητα στην εργασία τους και την πετυχημένη επιλογή των εικονογραφικών τους θεμάτων ανάλογα με το είδος τους. Επίσης θεωρούνται πολύ αξιόλογα από την άποψη των επιγραφών τους, που μας δίνουν χρήσιμα στοιχεία για τους δωρητές, και τους τεχνίτες.

ΆΛΛΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ

Συμπληρώνοντας τα παραπάνω θα προσθέσουμε εδώ ορισμένα ακόμη αξιόλογα και πολυτίμητα κειμήλια του Αγίου Όρους. Πρώτα είναι τα πολλά τεμάχια από το Τίμιο Ξύλο και τα λείψανα αγίων που κατέχουν όλες οι αγιορείτικες μονές. Μετά, διάφορα άλλη ιερά αντικείμενα, όπως είναι τα δώρα των τριών Μάγων, το χρυσό, το λιβάνι και η σμύρνα (μονή Αγίου Παύλου), ένα καρφί (Φιλοθέου), μέρος από το ακάνθινο στεφάνι και το σάβανο (Χελανδάρη), και άλλη αντικείμενα (Βατοπέδι) που συνδέονται με την σταύρωση του Χριστού, η Τίμια Ζώνη της Θεοτόκου (Βατοπέδι) κλπ. Όλα αυτά φυλάσσονται από τους αγιορείτες πατέρες με μεγάλη προσοχή και ευλάβεια και μόνο σε εξαιρετικές στιγμές τα επιδεικνύουν στους επισκέπτες για να τα προσκυνήσουν.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Μετά από τη σύντομη αυτή παρουσίαση της ιστορίας, της ζωής και της τέχνης του αγιορείτικου μοναχισμού, εύκολα μπορεί να καταλάβει κανείς τη μεγάλη σπουδαιότητα

Ο Άθως υπήρξε για τους Έλληνες η κοιτίδα των εθνικών μας παραδόσεων και το κομμάτι εκείνο της Ελλάδος, όπου διασώθηκαν για χίλια και περισσότερα χρόνια οι ελληνοχριστιανικές μας παραδόσεις, τα γράμματα και η γνήσια βυζαντινή παιδεία.

του Αγίου Όρους και τη σημασία του για το Έθνος και την Εκκλησία.

Ο Άθως υπήρξε για τους Έλληνες η κοιτίδα των εθνικών μας παραδόσεων και το κομμάτι εκείνο της Ελλάδος, όπου διασώθηκαν για χίλια και περισσότερα χρόνια οι ελληνοχριστιανικές μας παραδόσεις, τα γράμματα και η γνήσια βυζαντινή λατρεία. Είναι η ιερή παρακαταθήκη που περιέχει άγνωστες πηγές για τους ερευνητές της θεολογίας, της φιλοσοφίας, της ιστορίας, της βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης και του ανατολικού μυστικισμού, καθώς επίσης και ένα απέραντο μουσείο με πολυτιμους ελληνικούς θησαυρούς και κειμήλια της ορθόδοξης παράδοσης.

Πιστός προμαχώνας της Ορθοδοξίας διαφύλαξε την Εκκλησία καθαρή από τις αιρέσεις, μακριά από κάθε δυτική επίδραση, και σταθερή στη γνήσια παράδοση και την παλιά εθιμοτυπία στη λατρεία.

Συνεχίζει αδιάκοπα τη ζωή του Βυζαντίου, έτσι που νομίζει κανείς ότι ζει στην ίδια εκείνη βυζαντινή εποχή.

Καμιά δύναμη δεν πέτυχε ως τώρα να εκτρέψει τους μοναχούς από τη σταθερή πορεία τους για τη μακάρια αιωνιότητα, παρόλες τις αντιξοότητες και τους πολλούς κινδύνους που αντιμετώπισαν, γιατί «η δύναμής τους εν ασθενεία τελειούται».

Το Όρος παραμένει ένας άγιος τόπος, όπου η μορφή και ο ρυθμός της ζωής ορίζονται από τις υπερβατικές έννοιες του μυστικισμού, της νοερής προσευχής και της πέρα από τον κόσμο αυτό ζωής.

Για όλους αυτούς τους λόγους, αξίζει να επισκεφθεί το Άγιο Όρος, κάθε μελετητής ή προσκυνητής ή απλός φίλος του καλού και να ζήσει για λίγο μακριά από τον κόσμο, στον απaráμιλλο αυτό γεωγραφικό χώρο, που αποτελεί μαζί κατοικία ψυχής και τόπο προσευχής.

